



Handläggare:

Lena Helmersson Agge, Tfn: 508 16 207

Sonja Sandberg, Tfn: 508 14 019

Till

Enskede - Årsta stadsdelsnämnd

Socialstyrelsens förslag till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård - yttrande

Förslag till beslut

Förvaltningens tjänsteutlåtande åberopas som yttrande till kommunstyrelsen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Bengt Stenström
Chef socialtjänstavdelningen

Sammanfattning

Socialstyrelsens förslag till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården ska vara vägledande för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamhet för personer med missbruksproblem. Forskningsresultat har utgjort grund för evidensgraderingen av de olika bedömningsinstrumenten vid upptäckt och rådgivning samt behandling. Förvaltningen instämmer i slutsatsen om att ytterligare forskning är nödvändig. Det är också av stor betydelse att kontinuerligt föra ut forskningsresultat och kunskaper till yrkesverksamma.

Förvaltningen anser att det är värdefullt med nationella riktlinjer och rekommendationer. Förvaltningen stödjer förslaget om att riktlinjerna har särskilda rekommendationer för gravida kvinnor. Däremot saknas ett barnperspektiv i utredningens överväganden och rekommendationer. Förvaltningen anser att det är olyckligt att läkemedelsassisterad behandling och läkemedelberoende inte ingår i riktlinjerna.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom socialtjänstavdelningen.

Bakgrund

Socialstyrelsens förslag till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård har remitterats till stadsdelsnämnderna i Bromma, Enskede – Årsta och Vantör samt socialtjänstnämnden. Remisstiden går ut 2006-05-19.

Remissen i sammandrag

Socialstyrelsen konstaterar inledningsvis att antalet personer med missbruksproblem har ökat och att det finns stora regionala skillnader i hur vården bedrivs. Socialstyrelsen har utarbetat förslag till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevården som ska vara vägledande för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamhet för personer med missbruksproblem. Riktlinjerna och de specifika rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra missbrukarvården, öka tydlighet och enhetlighet i vården. Huvudmännena ska också ges underlag för att rationellt använda och följa upp insatserna inom missbruks- och beroendevården med stöd av kunskap om vilka metoder och tekniker som är mest effektiva.

Remissmaterialet är omfattande och ger rekommendationer om upptäckt och förebyggande verksamhet, bedömningsinstrument och dokumentation, psykosocial behandling och läkemedelsbehandling för alkohol- respektive narkotikamissbruk, gravida kvinnor samt samsjuklighet mellan missbruk och psykiatriska eller somatiska sjukdomar. Riktlinjerna exkluderar läkemedelsberoende och läkemedelsassisterad behandling. I förslaget redovisas hur kommuner och landsting kan implementera riktlinjerna i sina respektive verksamheter. Fem expertgrupper har arbetat med förslaget. Forskningen inom missbruk- och beroendevården utgör underlag för de slutsatser som Socialstyrelsen redovisar.

Riktlinjerna presenterar en evidensgradering av olika insatser. Evidens definieras som bästa tillgängliga vetenskapliga information, egen och professionens expertkunskap och brukarens värderingar och önskemål. Behandling definieras som systematiska och teoretiska grundande tekniker eller metoder som används för att hjälpa enskilda individer att komma ifrån sitt missbruk och förhindra återfall. Som behandling räknas även medicinskt övervakad abstinensbehandling.

Riktlinjernas förslag till implementering behandlar

- organisationen av missbruks- och beroendevården med rekommendationer om specialisering,
- samarbetet mellan vårdgivare och självhjälpsorganisationer,
- kompetensutveckling och ekonomi samt
- kostnadseffektivitet för olika behandlingsinsatser.

Socialstyrelsen efterfrågar särskilt synpunkter på rekommendationerna. Är de till nytta för berörda patienter och klienter och leder de till ett bättre och effektivare resursutnyttjande? Dras korrekta slutsatser av det redovisade faktaunderlaget? Är förslagen om organisation, kompetens och ekonomi rimliga och tillräckliga?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är värdefullt med nationella riktlinjer och rekommendationer för olika insatser inom missbruksvården. Expertgruppernas genomgång av forskningen ger en god grund för rekommendationerna. I förslaget görs en genomgång av forskningen som grund för evidensgraderingen av de olika bedömningsinstrumenten vid upptäckt och rådgivning samt behandling. Evidensgraderingen ger stöd för en professionell missbruksvård. Gemensamt för de metoder som är verkningsfulla är struktur, fokusering på missbruket samt långsiktighet. Förvaltningen anser att det är angeläget att slutversionen kompletteras med bland annat indikatorer för kvalitet i vården, såsom anges i utredningen.

Förvaltningen instämmer i utredningens slutsats om att ytterligare forskning är nödvändig. Det är också av stor betydelse att kontinuerligt föra ut forskningsresultat och kunskaper till yrkesverksamma. En ytterligare förutsättning är att riktlinjerna och rekommendationerna implementeras inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.

De föreslagna riktlinjerna stämmer väl med stadens riktlinjer för insatser till vuxna missbrukare. I dessa betonas att en god kvalitet bygger på kunskap och beprövad erfarenhet. Kontinuitet i behandlingskontakterna, individuella behov, livssituation och förväntningar, trygga sammanhang och förtroendefulla relationer är viktiga. I både stadens riktlinjer och Socialstyrelsen förslag framhålls vikten av ett allsidigt och integrerat omhändertagande, bostad, meningsfull sysselsättning, försörjning och stöd, uppbyggnad av nätverk och omsorgsfulla relationer. Detta kräver samarbete med en rad olika myndigheter och organisationer.

Förslaget om att specialisera insatser, samla resurser och samverka med hälso- och sjukvården samt samarbete med självhjälpgrupper stämmer väl med hur stadsdelsförvaltningen organiserar missbruksvården. Den lokala beroendemottagningen vid Gullmarsplan som startat tillsammans med landstinget och närliggande stadsdelsförvaltningar är ett exempel på samverkan. I stadsdelsförvaltningens öppenvård Pelaren, som drivs tillsammans med Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, finns samverkan med självhjälpgrupper. Samverkan mellan hälso- och sjukvårdens medicinska och socialtjänstens sociala insatser sker utifrån missbrukarens perspektiv. Förvaltningen anser att gemensamma termer och begrepp för missbruksvården att användas inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården underlättar samarbetet.

Riktlinjerna innefattar rekommendationer för tidig upptäckt av alkohol- och narkotikaproblem. Uppsökande och förebyggande verksamhet med fokusering på riskbeteende och riskmiljöer framhålls som viktiga. Rekommendationerna ger stöd för att kort rådgivning som insats har stor betydelse för alkoholkonsumtionen. Socialstyrelsen rekommenderar att kort rådgivning utvecklas som rutin inom socialtjänst, hälso- sjukvård samt psykiatri. Insatsen ska ges till personer som identifierats ha en riskfylld alkoholkonsumtion. Detta betyder i praktiken en ambitionshöjning och en prioritering av det förebyggande och rådgivande arbetet.

Riktlinjerna framhåller samarbetet med självhjälpgrupper. Förvaltningens erfarenhet är att dessa väl kompletterar de professionella vårdgivarnas insatser. Förvaltningen stödjer förslaget om att riktlinjerna har särskilda rekommendationer för gravida kvinnor. Däremot saknas ett barnperspektiv i utredningens överväganden och rekommendationer.

Riktlinjerna betonar och tydliggör ansvaret för personer med psykisk störning och missbruk. Vård och behandling ska ges samtidigt och samordnas av kommun och landsting.

Förvaltningen anser att det är olyckligt att läkemedelsassisterad behandling och läkemedelberoende inte ingår i riktlinjerna. Behandling med till exempel Metadon har visat sig särskilt framgångsrik som komplement till socialtjänstens insatser. En god situation för boende, sysselsättning och försörjning är centrala för behandlingen. Personer som är läkemedelsberoende ställer särskilda krav på hälso- och sjukvården, varför riktlinjer behövs. Erfarenheten är att de som socialtjänsten kommer i kontakt med ofta har annat drogmissbruk.

Bilaga: Förslag till nationella riktlinjer för missbruks- och beroendevård